Oslo Rusken

Elverusken Akerselva 2022

Innhold

1 Innledning 3

1.2 Biologisk mangfold i Akerselva 4

2 Gjennomføring av aksjonen 5

2.1 Mål og metode 6

2.2. Resultater 7

2.3 Resultater i prosent 8

2.4 Topp 10 funn 9

2.5. Funn kategorisert 10-11

3 Bilder av funn 12-15

4 Omtale av aksjonen 16

Innledning

Elverusken startet i Akerselva i 2017, og har siden blitt utvidet til Alnaelva. Ryddeaksjonenes mål er å forhindre marin forsøpling ved at avfall i elva havner i Oslofjorden.

Årlig ryddeaksjon

Elverusken blir gjennomført årlig, på våren/ forsommeren i Akerselva, og medio september i Alnaelva.

Å samle inn avfall langs Akerselva er viktig for å unngå at det havner i elva. Der vil det enten synke til bunns, eller drive videre ut i Oslofjorden. Elverusken er dermed en betydningsfull ryddeaksjon for å forhindre marin forsøpling, et satsingsområde for Oslo kommune.

Oslos elver er godt besøkt, noe som også gjør at de er utsatt for forsøpling. For Akerselva er den urbane beliggenheten en ytterlige faktor som gjør elva sårbar for forsøpling.

Bakgrunn

Rusken er Oslo kommunes tiltak for en ren, ryddig og trivelig by. Bakgrunnen for initiativet til Elverusken er knyttet opp mot det internasjonale engasjementet mot forurensning av plast i havet som for alvor oppstod i 2017, etter at flere hvaler ble funnet med magesekken full av plast.

Ruskensekretariatet tok initiativ til etableringen av et lokalt tiltak mot forsøpling i elv, der målet har vært å samle inn og dokumentere forsøpling i Akerselva, som er byens mest urbane elv.

Elverusken ble i 2020 utvidet til Alnaelva.

«I år fant vi et videokamera fra 1983 under vann i kulverten. Man lurer jo på hvor lenge det har ligget her.
- Ruskengeneral Jenny Krohn

1.2

Biologisk mangfold i Akerselva

Den nedre delen av Akerselva består av brakkvann, og man kan derfor finne både saltvanns- og ferskvannssarter her. Flyndre, laks, ål og strandkrabbe er noen av artene man kan finne i denne delen av elva.

Fra Elgsletta til Vaterland og ut mot Bjørvika-Bispevika preges den åpne delen av Akerselva av innsig av saltvann som blandes med elvevannet, og vannet her kan karakteriseres som brakkvann.

En del saltvannsarter som skrubbe (flyndre), strandkrabbe og tanglus (små krepsdyr) tåler brakkvann og kan derfor finnes i denne nedre delen av elva. Likeledes tåler en del ferskvannsarter som abbor og gjedde brakkvann og kan også overleve her.

Laks, sjøørret og ål vandrer først oppover elva
For laks, sjøørret og ål er dette stort sett kun en transportetappe. Laks og sjøørret vandrer opp her på ettersommeren og høsten vei opp til gyteområder lenger opp i elva, og senere vandrer en del av de voksne (mange dør etter gyting) ut igjen til sjøen.

Etter 2-4 år i elva vandrer unge laks og sjøørret ut i sjøen for å vokse og kjønnsmodnes. Dette stadiet kalles smolt, og de vandrer som regel raskt forbi den brakkvannspåvirkede delen av elva.

Ålen søker etter ferskvann
Ålen har en ganske omvendt livshistorie ettersom den klekkes i havet og vandrer opp i elver for oppvekst i ferskvann. Den har en formidabel evne til å passere hindringer på vei oppover vassdragene, og kan gjerne krype på land for å komme seg forbi fosser og kraftige strykpartier.

Ettersom Akerselva er sterkt kanalisert og preget av byens fremvekst historisk og i moderne tid, er det derfor svært lite naturlig vannvegetasjon i denne nedre delen av elva.

Tekst av Terje Laskemoen, avdelingsdirektør i Natur og forurensing - Miljødivisjonen i Bymiljøetaten

I Akerselva finnes det mange biologiske arter

2

Gjennomføring av aksjonen

Elverusken ble gjennomført med base i Vaterland park, 14. juni kl 09-14.

Aksjonen ble åpnet av Ruskengeneral Jenny Wallheden Krohn, og alle deltakere tok del i åpningen og representerte de oppgitte samarbeidspartnere.

Aksjonen ble gjennomført sammen med elever fra Foss videregående skole, studentforening fra NMBU, Akerselvas Venner, Oslo Elveforum, Oslomarkas Fiskeadministrasjon (OFA), Clean Coast Anglers, Akerselva Trebåtforening, Kirkens Bymisjon, Bymiljøetaten, Buskerud Dykkerservice og Bymiljøetatens entreprenører for området; Agaia. Norwaste deltok også i forbindelse med et kartleggingsprosjekt av avfall i Oslo kommune som gjøres i samarbeid med Bymiljøetaten.

Ny base i Vaterland park
I år ryddet vi lenger ned enn tidligere år, med base i Vaterland park og dykkere var i vannet her mot kulverten. Rydderne gikk rundt basen, og et stykke oppover elva. Vi estimerer at vi var rundt 25 ryddere denne dagen. Ryddingen ble avsluttet klokken 12:00.

De neste timene gikk til sortering av avfall gjennom analysemetodikken som har blitt utarbeidet for Ruskens elveryddinger. Avfallet ble sortert og kategorisert, før det ble telt, veid og dokumentert. Alle resultater presenteres i denne rapporten, og det står mer om metodikken på neste side. Agaia hadde ansvaret for videre håndtering og bortkjøring av det innsamlede avfallet.

Tidligere år har høy vannføring i Akerselva ført til at ryddeaksjonen måtte utsettes. I desember 2020 var Akerselvas vannføring den største på 20 år. I år var det derimot svært lav vannstand i Maridalsvannet, og Oslos innbyggere har blitt bedt om å spare på vannet.

Mange gode kollegaer fra Bymiljøetaten deltok denne dagen

2.1 Mål og metode

• Mål

Målet med Elverusken er å redusere forsøplingen langs Akerselva, og øke bevisstheten rundt avfallshåndtering.

I tillegg er det et ønske å om å bidra med mer kunnskap om kildene til forsøplingen. Rusken har derfor de siste to årene registrert søppelet som blir plukket under Elverusken-aksjonene i Akerselva og Alnaelva. Dette gir bedre innsikt i hva som er kildene til forsøplingen, noe som gir et bedre grunnlag for å komme med tiltak for å forhindre forsøpling.

Det lages rapport fra alle Elverusken-aksjonene, som er tilgjengelig på Ruskens nettside:
www.rusken.no/elverusken

• Metode

Opprinnelig baserte vi metodikken på to kategorier:
1) Plast
2) Øvrig avfall
Disse kategoriene har kun blitt veid.

Gjennom veiing av avfallet har plastavfall utgjort en liten del av aksjonen på grunn av sin lave vekt sammenlignet med øvrig avfall. Det har videre gitt oss lite informasjon om hva slags søppel man faktisk finner under aksjonene, og hvilke av fraksjonene som er de mest problematiske.

Ny metodikk for kartlegging av innsamlet avfall
Det ble et behov for å videreutvikle metoden for registrering av innsamlet avfall for å få mer relevant kunnskap om kilder og årsaker bak forsøplingen i elva.

Den nye metodikken går ut på å telle antall gjenstander i ulike avfallskategorier, samt veie totalvekt av avfallet fra både elvebunn og elvelangs. Registreringsskjemaet og kategoriene er lokalt tilpasset og fanger opp de største kildene, men inkluderer også kategorier som gjør at dataene kan sammenligned med nasjonale og internasjonale ryddetall. Skjema for ryddeaksjon kan du se på side 10, med oversikt over alle funn i hver kategori.

Alt søppelet funnet langs elvekanten ble samlet og sortert

2.2 Resultater

Det ble plukket 127 kilo elvelangs. 91 kilo og 6026 gjenstander ble sortert og registrert i henhold til skjemaet. Sorteringen måtte avsluttes pga. tidsbegrensninger.

Resultatene viser at sneiper utgjorde ca halvparten av alle gjenstandene (49 %) og er et stort forsøplingsproblem langs elva. Rusrelatert avfall som sprøyter, renseservietter og saltvannsdråper var også en stor kategori, og vitner om at området rundt Vaterlandsparken har et aktivt rusmiljø. Glassbiter utgjorde også en betydelig andel av søpla (10 %) og ser ut til å komme fra flasker med alkoholholdig drikke.

Mat- og drikkeemballasje utgjorde 5 % av søpla og bestod primært av emballasje fra ulike snacksprodukter, is, sjokolade, men også noe fra brødmat og pålegg.

I kategorien for engangsprodukter til bespisning ble det funnet mye emballasje fra utsalgssteder i nærheten, som Burger King, Kaffebrenneriet, McDonalds, Narvesen Deli de Luca og Max Burger. I tillegg kunne man i denne kategorien se effekten av plastdirektivet da det meste av bestikk o.l. var i tre og papp framfor plastmateriale.

Skjevhet i resultatene
Det må kommenteres at det er noe skjevhet i dataene da området ikke ble totalryddet og fordi man ofte plukker «skjevt». Søppel som er lett identifiserbart, som f.eks. sneiper og matemballasje oppleves ofte som enklere å plukke og sortere fremfor uidentifiserbar søppel. Tallene fra analysen gir derfor ikke et representrabilt bilde av hva som finnes på bakken langs Akerselva, men av hva som ble plukket og sortert.

Søppel fra elvebunnen og kulverten
Dykkerne hentet opp 233 kilo søppel fra elvebunnen ved Vaterlandssparken. Søpla ble ikke talt opp og registrert, men det ble blant annet funnet sykler, tallerkener, et videokamera, en Ipad og diverse uidentifiserbart metallskrap og gjenstander.

Det har trolig vært lite rydding under vann ved kulverten tidligere, da flere av tingene så ut til å være svært gamle, som f.eks. videokamera som stammet fra 1980-tallet.

En plastkopp har gått i oppløsning

2.3 Resultater i prosent

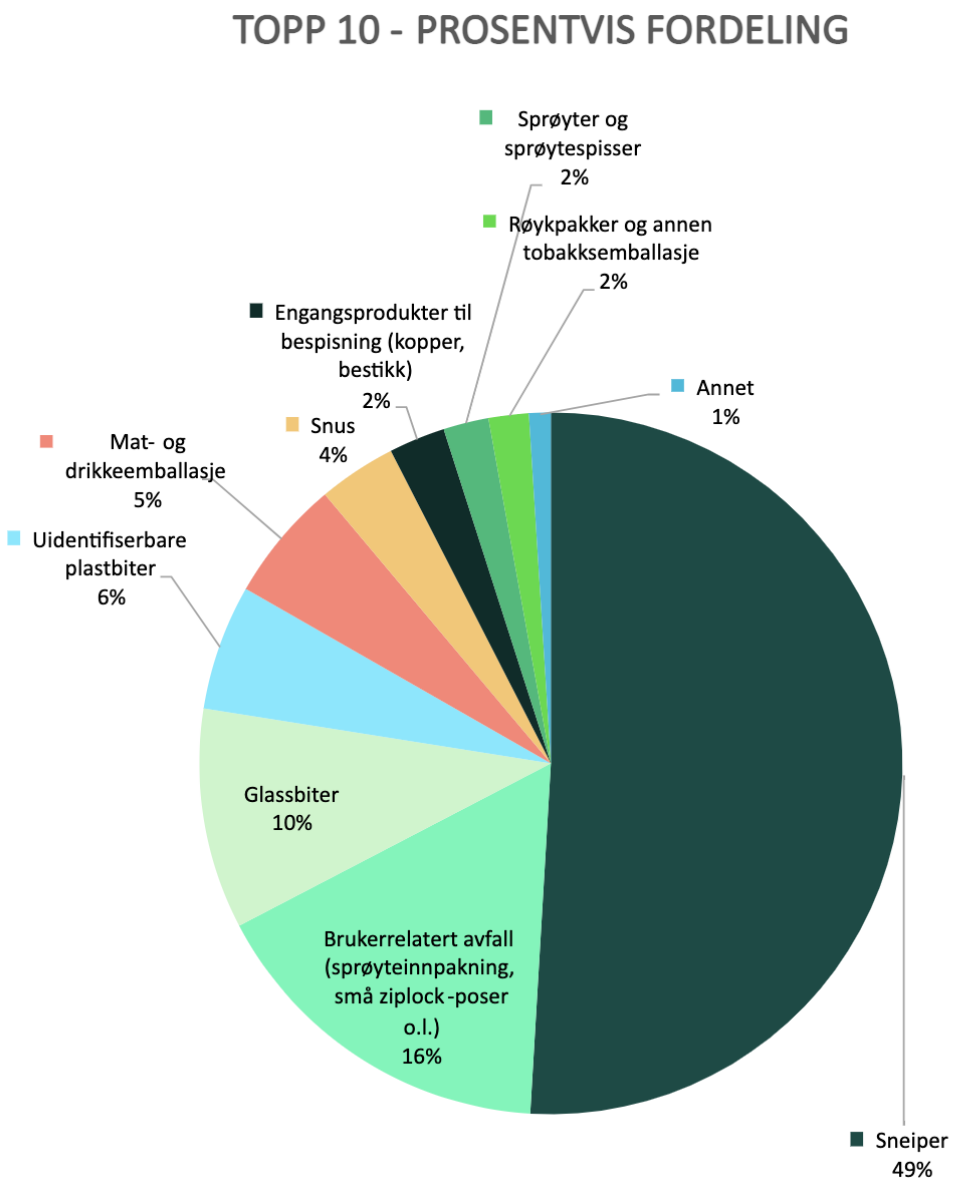

2.4 Topp 10 funn

Topp 10 kategorier med flest funn:
1: Sneiper - 2938
2: Rusrelatert brukerutstyr **-** 951
3: Glassbiter -589
4: Uidentifiserbare plastbiter/gjenstander - 335
5: Annen mat- og drikkeemballasje - 325
6: Snus - 208
7: Engangsprodukter til bespisning - 150
8: Sprøyter - 121
9: Røykpakker og annet som lighter - 107
10: Annet (som kanne, penner, nøkkel) - 58

2.5 Antall funn kategorisert

Tall og vekt 14. juni 2022	Vekt søppel elvelangs: 127 kg	Vekt søppel elvebunn: 233 kg	Antall ryddere: 25

KATEGORIER	Antall funn elvelangs:
Mat og drikke:	
Drikkeflasker og bokser - alkohol	54
Drikkeflasker og bokser - brus, vann, energidrikk, o.l	28
Engangsprodukter til bespisning (kopper, bestikk, o.l)	150
Annen mat- og drikkeemballasje	325
Poser:	
Handleposer	25
Søppelsekker og andre sekker	0
Andre poser (NB! Ikke matemballasje)	31
Sanitæravfall:	
Bomullspinner (q-tips)	2
Emballasje til sanitærprodukter	3
Andre sanitærprodukter	30
Munnbind	10
Annet smitteutstyr	6
Tobakk:	
Sneiper	2938
Snus	208
Røykpakker og annen tobakksemballasje (inkl. lighter)	107
Snusbokser	21

KATEGORIER:	Antall funn elvelangs:
Rusrelatert:	
Sprøyter og sprøytespisser	121
Annet brukerrelatert som sprøyteinnpakning, sølvskje, saltvannsdråper	951
Fritid:	
Leker og sportutstyr	0
Sko, klær og andre tekstiler	20
Sparkesykler, sykler og handlevogn	2
El-sparkesykler	1
Diverse:	
Elektronikk	8
Glassbiter	589
Industrielt skrap	0*
Isopor (Nb! Ikke matemballasje)	3
Papp	0*
Annet*	58
Uidentifiserbare plastbiter/ gjenstander	335

*** Avfall funnet i elva, som industrielt skrap, ble ikke sortert og telt av rydderne. Avfallet utgjorde 233 kg.**

Kirkens Bymisjon var med. Rusken har kontrakt med «I jobb»-tiltaket, som rydder sentrumsgatene hele året.

Ryddere brukte sykkel for å få samlet inn mest mulig.

Snus og sneip plukkes.
Det ble funn av 3000 sneiper,
som utgjør 49 % av avfallet.

Avfallet samles i bokser for å
deretter bli kategorisert.

Avfallet i kategorien
mat- og drikkeemballasje
utgjorde 325 funn.

Avfallet fra elva bar preg av å ha
ligget lenge under vann.

Dette avfallet ble ikke telt som
enkeltfunn, men utgjorde 233 kg.

Avfall fra elva ble hentet opp med vading og dykkere

Entreprenøren Agaia var med og tok hånd om avfallet etter endt rydding

Videokamera fra 1983 funnet i vannet i kulverten.

Glassskår gjemmer seg i vegetasjonen.

4 Omtale av aksjonen

Ryddeaksjonen fikk medieomtale i Avisa Oslo.

Aksjonen ble også delt på Bymiljøetatens Facebook-side, samt Ruskens kanaler.

I sosiale medier har vi nådd 35.000 personer via Bymiljøetaten sine kanaler.

Dette innlegget ble eksponert til 35 000 via Bymiljøetatens Facebook-side. 2137 har engasjert seg. Innlegget fikk 610 reaksjoner, 11 delinger og 27 kommentarer.

Alle foto: Mikael Luksepp

www.rusken.no
instagram.com/rusken_oslo

Oslo

Rusken